ANALÜÜS

Kellele: Karl Kupits, Maves OÜ
Kellelt: vandeadvokaat Margus Kõiva, Advokaadibüroo WALLESS
Kuupäev: 09.12.2025

Asi: Võrdlusriikide künniste analüüs

---

1. Sissejuhatus

Maves OÜ koostab Kliimaministeeriumi tellimusel kohustusliku keskkonnamõju hindamisega ning eelhinnanguga tegevuste künniste analüüsi (riigihanke viitenumber 294514). Töö raames analüüsitakse keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 6 lõikes 1 ja Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruses nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang, täpsustatud loetelu“ (edaspidi määrus) nimetatud tegevusi ning esitatakse põhjendatud ettepanekud tegevuste ja künniste muutmiseks. Töö raames analüüsitakse vähemalt kolme Euroopa Liidu riigi keskkonnamõju hindamise (edaspidi **KMH**) valdkonnaga seotud regulatsioone ja neis sätestatud tegevuste künniseid.

Advokaadibüroo WALLESS annab Maves OÜ-le analüüsi koostamiseks sisendi, mis käsitleb võrdlusriike. Kokkuleppel Kliimaministeeriumiga on analüüsitavateks võrdlusriikideks Läti, Leedu, Soome, Poola ja Taani. Analüüsis tuuakse näited künniste erinevustest ning iseloomustatakse künniste rakendamise õiguslikku struktuuri. Analüüs tugineb võrdlusriikide õigusaktide hetkel kehtivatele redaktsioonidele. Ametlikud inglisekeelsed õigusaktide tõlked ei ole kõikides võrdlusriikides ajakohastena kättesaadavad. Seetõttu tugineb analüüs võrdlusriikide keeltes avaldatud ametlike õigusaktide viimaste redaktsioonide masintõlgitud tekstidele.

2. Läti

Läti õiguses on olulise keskkonnamõjuga tegevuste nimekiri ja nimekiri tegevustest, mille puhul on vajalik keskkonnamõjude hindamise eelhinnangu andmine, sätestatud seaduses, mille eestikeelne vaste on keskkonnamõju hindamise seadus *(läti keeles: Par ietekmes uz vidi novērtējumu).*[1] Eeltoodud seaduse Lisas I on sätestatud tegevused, mille puhul on keskkonnamõju hindamise menetlus kohustuslik, Lisas II on aga reguleeritud tegevused, mille puhul tuleb läbi viia esialgne hindamine.[2]

[1] Arvutivõrgus kättesaadav: https://likumi.lv/ta/en/en/id/51522-on-environmental-impact-assessment (konsolideeritud tekst kehtivusega alates 01.01.2024).
[2] Ministry of Climate and Energy. Environmental impact assessment. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.kem.gov.lv/lv/ietekmes-uz-vidi-novertejums *(läti keeles)*.

1.1. Tegevused, millel on oluline keskkonnamõju

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi **KeHJS**) § 6 lg 1 p 11 regulatsioon on oma sisult sarnane Läti kõnealuse seaduse Lisa I §-ga 8. Eesti regulatsioon rõhutab küll seadmete järjestatust ja funktsionaalset seotust ning Läti oma järjestikkuseid protsesse, kuid ainete loetelu on mõlema riigi puhul sama.

KeHJS § 6 lg 1 p 24 reguleerib vähemalt 1,5 hektari suuruse alaga prügila sulgemist. Läti keskkonnamõju hindamise seaduses detailne prügila sulgemist käsitlev regulatsioon puudub.

KeHJS § 6 lg 1 p-des 17 ja 17¹ on reguleeritud veekogude süvendamine ja merre, Peipsi järve, Lämmijärve ning Pihkva järve kaadamine alates 10 000 kuupmeetrist ning muude veekogude puhul alates 500 kuupmeetrist. Veekogude süvendamist on küll mainitud Läti seaduse Lisa II § 2 lg-s 3 (st läbi tuleb viia esialgne hindamine), aga seda mineraalressursside kaevandamise puhul (vt lähemalt ptk 1.1).

Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisas I puudub veekogude süvendamisele ja merre kaadamisele vastav eraldi regulatsioon. Lisa II § 2 lg 3 käsitleb küll veekogude süvendamist, kuid seda mineraalressursside kaevandamise kontekstis, kusjuures künniseks on kaevandatud mineraalressursside kogumaht 1000 kuupmeetrit. Seega läheneb Läti veekogude süvendamisele erineva nurga alt ning nõuab eelhinnangu andmist, mitte kohustuslikku keskkonnamõju hindamist.

Läti kõnealuse seaduse Lisa I §-d 15 ja 16 on võrreldes KeHJS § 6 lg 1 p-ga 23 rangemad. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa I § 15 sätestab tavajäätmete põletamise või keemilise töötlemise künniseks vähemalt 10 tonni ööpäevas, mis on märkimisväärselt madalam Eesti künnisest. Prügila püstitamise puhul on Eestis künniseks üle 25 000 tonni, Lätis künnist ei ole, st iga prügila püstitamiseks on Lätis KMH menetlus kohustuslik. Prügilate sulgemisega seotud regulatsiooni, mis on sätestatud KeHJS § 6 lg 1 p-s 24, Lätis ette nähtud ei ole.

Tavajäätmete prügilate puhul on Läti regulatsioon samuti rangem - Lisa I § 15 kohaselt on keskkonnamõju hindamine kohustuslik kõigi tavajäätmete prügilate püstitamisel, sõltumata nende mahust. Eestis on künniseks üle 25 000 tonni kogumaht.

KeHJS § 6 lg 1 p 27 reguleerib kodulinnufarme ja kodulindude intensiivkasvatust. Eestis ei eristata nuum- ja munakanu, vaid on ühtne künnis 60 000 linnu kohta. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa I § 23 eristab aga broilereid (85 000 lindu) ja kanu (60 000 lindu). Munakanade osas ühtib Läti künnis Eesti lindude omaga. Eesti regulatsioon sisaldab täiendavalt piima- ja ammlehmade (vastavalt 600 ja 800 looma) ning noorveiste (1200 looma) künniseid, mida Läti regulatsioon ei käsitle. Sigade ja emiste osas künnised mõlemas riigis kattuvad - 3000 siga (kehamassiga üle 30 kg) ja 900 emist.

KeHJS § 6 lg 1 p-s 28 eristatakse erinevalt Lisa I §-st 25 peal- ja allmaakaevandamist, kuid künniste osas regulatsioonid ühtivad. Seejuures ühtib künnis ka turba kaevandamise osas.

KeHJS § 6 lg 1 p 33 reguleerib ohtlikke kemikaale käitlevate käitiste rajamist, kui tegemist on kemikaaliseaduse kohaselt A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõttega. Läti keskkonnamõju hindamise seaduses vastav eraldi regulatsioon puudub. Küll aga käsitleb Läti seaduse Lisa II § 12 lg 4 kemikaaliseaduse tähenduses suurõnnetuse ohuga ehitiste rajamist eelhinnangu nõude raames, välja arvatud juhul, kui tegemist on kohustusliku keskkonnamõju hindamise objektiga.

1.2. Tegevused, mille puhul on vajalik läbi viia eelhindamine

Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang, täpsustatud loetelu“ (edaspidi **Määrus**) § 2 p 1 ja Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 3 lg 1 on sõnastuselt küll veidi erinevad, kuid künnised on samad – 50 megavatti. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 3 lg 1 sätestab künniseks tööstuslike seadmete paigaldamise elektri, auru ja kuuma vee tootmiseks, kui nende sisendsoojuse võimsus ületab 50 megavatti. Eesti regulatsioonile on omane, et Määruses on sätestatud ka ülempiir (299 megavatti), mille ületamisel muutub keskkonnamõju hindamine kohustuslikuks vastavalt KeHJS § 6 lg 1 p 3-le. Läti regulatsioonis ei ole Lisas II ülempiiri selgesõnaliselt märgitud, kuid see tuleneb Lisast

I - Lisa I § 2 sätestab kohustusliku keskkonnamõju hindamise künniseks vähemalt 100 megavatti. Seega on Läti eelhinnangu künnis madalam (üle 50 MW) ja kohustusliku hindamise künnis samuti madalam (vähemalt 100 MW) võrreldes Eestiga (vastavalt 50-299 MW ja vähemalt 300 MW).

Määruse § 2 p 3 käsitleb gaasi, nafta või kemikaalide transportimiseks torustiku rajamist väljaspool tööstusterritooriumi, välja arvatud KeHJS § 6 lg 1 p-s 25 nimetatud juhul (üle 40 km pikkune ja üle 800 mm läbimõõduga torustik). Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 10 lg 9 reguleerib nafta ja gaasi torustikke, kuid mitte kemikaalide transportimiseks mõeldud torustikke - viimased on reguleeritud Lisa I § 22 lg 1-s kui kohustusliku keskkonnamõju hindamise objektid. Eesti regulatsioon on kohaldatav väljaspool tööstusterritooriumi KeHJS § 6 lg 1 p-s 25 sätestamata juhtudel (st lühemad või väiksema läbimõõduga torustikud), samas kui Läti seab eelhinnangu künniseks torustiku pikkuse, mis ületab 20 kilomeetrit.

Määruse § 3 p-des 4 ja 11 on künniseks seatud pealmaakaevandamise puhul kuni 25 hektari ning turba kaevandamise puhul kuni 150 hektari suurune ala. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 2 lg 1 sätestab mineraalressursside kaevandamise puhul esialgse hindamise vajaduse alates 5 hektari suurusest ning turba kaevandamise puhul alates 25 hektari suurusest maa-alast. Seega on Läti eelhinnangu künnised madalamad, mis tähendab rangemat regulatsiooni. Kohustusliku keskkonnamõju hindamise künnised on mõlemas riigis samad - pealmaakaevandamisel üle 25 hektari ja turba kaevandamisel üle 150 hektari (Eestis KeHJS § 6 lg 1 p 28, Lätis Lisa I § 25).

Määruse § 6 p 5 kohaselt tuleb eelhinnang anda värvide ja lakkide tootmisel orgaaniliste ainete kulu künnisega üle 50 tonni aastas või üle 150 kilogrammi tunnis. Läti vastav regulatsioon (Lisa II § 6 lg 2) loetleb suurema hulga aineid - lisaks värvidele ja lakkidele ka pestitsiidid, farmaatsiatooted, elastomeerid ja peroksiidid, mis on Eestis reguleeritud eraldi Määruse § 6 p-des 3-4. Oluline erinevus seisneb selles, et Läti Lisa II § 6 lg 2 ei sätesta värvide ja lakkide tootmisele konkreetseid künniseid, vaid nõuab eelhinnangu andmist nende tööstuslikuks tootmiseks sõltumata tootmismahust. Eesti regulatsioon on seega selles osas leebem, lubades väiksemate tootmismahtude puhul keskkonnamõju hindamisest loobuda.

Määruse § 7 p 4 kohaselt on piimatoodete tootmisel eelhinnangu künniseks valmistoodangu maht üle 200 tonni ööpäevas. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 7 lg 3 kohaselt on künniseks üle 50 tonni piima vastuvõtmine ööpäevas, kusjuures täpsustatud on, et tegemist peab olema aastase keskmise näitajaga. Täpsustatud ei ole piima vastu võtmise asukohta. Seega on Läti eelhinnangu künnis märkimisväärselt madalam kui Eestis.

Määruse § 8 p 2 kohaselt on paberi ja papi tootmisel eelhinnangu künniseks valmistoodangu maht 20-200 tonni ööpäevas. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 8 lg 1 kohaselt on künniseks, kui toodetakse rohkem kui 20 tonni 24 tunni jooksul. Seega on eelhinnangu künnise alampiir mõlemas riigis sisuliselt sama (20 tonni ööpäevas). Erinevus seisneb selles, et Eesti regulatsioon sätestab ka ülempiiri (200 tonni ööpäevas), mille ületamisel muutub keskkonnamõju hindamine kohustuslikuks vastavalt KeHJS § 6 lg 1 p-le 12. Läti regulatsioonis tuleneb ülempiir Lisast I § 14 lg 2, mis sätestab kohustusliku keskkonnamõju hindamise künniseks paberi ja papi tootmisel üle 50 000 tonni aastas.

Määruse § 9 p 2 kohaselt on eelhinnang vajalik uue maaparandussüsteemi või olemasoleva maaparandussüsteemi uue osa rajamiseks üle 200 hektari suurusele alale maatulundusmaal, välja arvatud metsamaal metsaseaduse tähenduses ja poldrile (viimase puhul olenemata maa-ala suurusest). Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 1 lg 3 p a käsitleb veemajanduse projekte (tegemist ei ole defineeritud mõistega), mis hõlmavad nii uusi maaparandus- kui ka niisutussüsteeme, seades künniseks suurema kui 100 hektari suuruse maa-ala. Seega on Läti eelhinnangu künnis madalam (üle 100 vs üle 200 hektarit), mis tähendab rangemat regulatsiooni. Erinevalt Eestist ei täpsusta Läti regulatsioon, et tegemist peab olema maatulundusmaaga, ega sätesta erandeid metsamaa või poldri kohta.

Seafarmi rajamise ja sigade intensiivkasvatuse puhul on Määruse § 9 p 9 kohaselt eelhinnangu künniseks 2000-3000 siga (kehamassiga üle 30 kg) või 750-900 emist. Kui ühes käitises kasvatatakse mõlema kategooria sigu, arvutatakse käitises peetavate sigade arv kokku, kasutades koefitsiente: siga (kehamassiga üle 30 kg) 1,0 ja emis 2,7. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 1 lg 5 p-de a-b

kohaselt on eelhinnangu künniseks üle 2000 sea ja üle 750 emise. Läti regulatsioonis ei ole Lisas II ülempiiri märgitud, kuid see tuleneb Lisast I § 23 lg 3, mis sätestab kohustusliku keskkonnamõju hindamise künniseks üle 3000 sea ja üle 900 emise. Seega on Eesti ja Läti eelhinnangu ning kohustusliku hindamise künnised sisuliselt samad. Erinevus seisneb selles, et Eesti regulatsioon sisaldab detailset metoodikat segafarmide puhul sigade arvu kokkuarvutamiseks, samas kui Läti regulatsioon sellist täpsustust ei sisalda.

Veisefarmide puhul on Eesti ja Läti regulatsioonid märkimisväärselt erinevad. Määruse § 9 p 9^1 eristab künniste osas piima- ja ammlehmi ning noorveiseid, mille puhul on eelhinnangu künnised vastavalt 400-600, 533-800 ning 800-1200 looma. Määruse § 9 p 92 sätestab, et kui ühes käitises kasvatatakse vähemalt kahe eelmises punktis nimetatud kategooria veiseid, arvutatakse käitises peetavate veiste arv kokku, kasutades koefitsiente: piimalehm 1,0, ammlehm 0,75 ja noorveis 0,5, ning keskkonnamõju hindamise algatamise või algatamata jätmise kaalumise kohustuslikkus otsustatakse võrdluses piimalehmadele sätestatud künnisega. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 1 lg 5 p-d d-e sätestavad üldise eelhinnangu künnise 500 veist, eristamata veiste kategooriaid. Kohustusliku keskkonnamõju hindamise künnised tulenevad Läti seaduse Lisast I § 23 lg 4, mis sätestab 600 piimalehma, 800 ammlehma või 1200 noorveise. Seega on Eesti regulatsioon märksa spetsiifilisem ja detailsem, võimaldades täpsemat hindamist segafarmide puhul.

Kalakasvatuse regulatsioonis on Eesti ja Läti lähenemised põhimõtteliselt erinevad. Määruse § 9 p 10 kohaselt on intensiivkalakasvatuse rajamise eelhinnangu künnis seotud sööda kogusega - vähemalt 200 tonni aastas. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 1 lg 6 käsitleb aga kalakasvatuseks mõeldud tiikide rajamist, mille puhul on eelhinnangu künnis seotud kogupindalaga (ületab 10 hektarit). Lisaks reguleerib Läti seadus eraldi kalakasvatuste rajamist looduslikesse veehoidlatesse ja veekogudesse. Seega lähtub Eesti regulatsioon tootmisintensiivsusest (sööda kogus), samas kui Läti regulatsioon lähtub füüsilisest suurusest (tiikide pindala) ja asukoha iseloomust (looduslikud veekogud).

Tavajäätmete põletamise ja keemilise töötlemise puhul on Eesti ja Läti regulatsioonid erinevad. Määruse § 10 p 2 kohaselt on eelhinnangu künniseks kuni 100 tonni ööpäevas. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 11 lg 2 regulatsioon käsitleb jäätmete kõrvaldamiseks mõeldud rajatisi üldiselt, hõlmates kõiki tegevusi, mille suhtes seaduse Lisa I ei kehti. Kuna Lisa I § 16 sätestab kohustusliku keskkonnamõju hindamise künniseks tavajäätmete põletamise või keemilise töötlemise vähemalt 10 tonni ööpäevas, siis alla 10 tonni ööpäevase võimsusega rajatiste puhul kohaldub eelhinnangu nõue. Seega on Läti regulatsioon märkimisväärselt rangem - kohustusliku hindamise künnis on 10 tonni ööpäevas (vs Eesti 100 tonni) ja eelhinnangu nõue kehtib alla 10 tonni ööpäevase võimsusega rajatistele.

Radioaktiivsete jäätmete töötlemise ja ladustamise regulatsioonid on Eestis ja Lätis sisuliselt sarnased. Määruse § 10 p 4 kohaselt on eelhinnang vajalik radioaktiivsete jäätmete töötlemiseks ja ladustamiseks ladustuskohas, välja arvatud KeHJS § 6 lg 1 p-s 7 nimetatud juhul . Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 3 lg 6 sätestab eelhinnangu vajaduse radioaktiivsete jäätmete töötlemise ja ladustamise seadmete paigaldamiseks, välja arvatud toimingud, mille suhtes kehtib kohustusliku keskkonnamõju hindamise nõue (Lisa I § 6). Mõlema riigi regulatsioonid lähtuvad põhimõttest, et kõrge radioaktiivsusega jäätmete puhul on keskkonnamõju hindamine kohustuslik, madalama radioaktiivsusega jäätmete puhul piisab eelhinnangust.

Määruse § 11 p-le 6 vastavat veekogudele omast regulatsiooni Lätis ei ole. Lisa II § 3 lg 2 kohaselt on eelhinnangu andmine vajalik gaasi-, auru- ja kuumaveetorustike ning kõrgepingeliinide paigaldamisel, kui nende pikkus ületab 5 kilomeetrit, kuid eraldi regulatsiooni veekogude kohta Lisas II ei sisaldu.

Määruse § 11 p 6 reguleerib veekogu põhja elektriülekandeliini või sidekaabli rajamist. Läti keskkonnamõju hindamise seaduses vastav eraldi regulatsioon puudub. Küll aga käsitleb Lisa II § 3 lg 2 gaasi-, auru- ja kuumaveetorustike ning kõrgepingeliinide paigaldamist üldiselt, kui nende pikkus ületab 5 kilomeetrit, kuid spetsiifilist regulatsiooni veekogude põhja rajatavate liinide kohta Läti seadus ei sisalda.

Veekogude süvendamise regulatsioonid on Eestis ja Lätis erinevad. Määruse § 11 p 7 kohaselt on eelhinnang vajalik veekogu (välja arvatud meri) süvendamiseks alates mahust 100 kuupmeetrit, välja

arvatud KeHJS § 6 lg 1 p-s 17 nimetatud juhtudel (mere ning suurte järvede süvendamine alates 10 000 kuupmeetrist). Lisa II § 2 lg 3 käsitleb pinnaveekogude ja mere süvendamist (välja arvatud sadamate süvendamine), seades eelhinnangu künnise välja kaevatud kogumahu järgi. Alla 1000 kuupmeetri puhul on vajalik eelhinnang, üle 1000 kuupmeetri puhul kohustuslik keskkonnamõju hindamine. Kuigi Läti seadus ei sisalda välja kaevatava materjali (maavara) definitsiooni, võib see konteksti põhjal hõlmata mistahes pinnast (kohustuse piiritlemine eeldaks käesoleva töö piiridest väljuvat analüüsi).

Nii Eesti kui ka Läti regulatsiooni kohaselt tuleb eelhinnang anda ehitise rajamiseks nafta, naftakeemia- või keemiatoodete ladustamiseks. Määruse § 12 p 2 kohaselt on künnis vähemalt 10 000 kuupmeetrit, Lätis Lisa II § 6 lg 3 kohaselt aga 10 000 tonni või rohkem. Eestis on erinevalt Lätist lisaks ladustamisele mainitud ka laadimist.

Fossiilse kütuse ladustamise regulatsioonid on Eestis ja Lätis sarnased, kuid erineva detailsusega. Määruse § 12 p 3 kohaselt on eelhinnang vajalik fossiilse kütuse või turba ladustamiseks kogumahuga vähemalt 1000 tonni. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 3 lg 4 käsitleb fossiilse kütuse pinnapealsete hoidlate rajamist, kuid erinevalt Eesti regulatsioonist ei sätesta konkreetset künnist tonnides ega kuupmeetrites. Samuti ei maini Läti regulatsioon eraldi turba ladustamist. Eesti regulatsioon on seega spetsiifilisem, seades selge künnise (1000 tonni) ja hõlmates ka turba ladustamist.

Tööstuspiirkonna arendamise regulatsioonid on Eestis ja Lätis erinevad. Määruse § 13 p 1 kohaselt on eelhinnang vajalik tööstuspiirkonna arendamiseks KeHJS § 6 lg-s 1 ning Määruses nimetamata juhtudel, st regulatsioon on üldine ja ei sätesta konkreetset künnist. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 10 lg 1 seevastu sätestab konkreetse künnise - eelhinnang on vajalik tööstuspiirkondade rajamiseks (tööstuspiirkonna definitsiooni esitamata), kui nende pindala on 2,5 hektarit või rohkem. Seega on Läti regulatsioon täpsem ja konkreetsem, samas kui Eesti regulatsioon jätab suurema kaalutlusruumi, viidates üldiselt tegevustele, mis ei ole mujal reguleeritud.

Linnaruumi arendamise projektide regulatsioonid on Eestis ja Lätis sarnased ja tuginevad näitlikule loetelule. Määruse § 13 p 2 kohaselt on eelhinnang vajalik KeHJS § 6 lg-s 1 ning Määruses nimetamata juhtudel. Eestis on näitlik loetelu projektidest, mille puhul tuleb eelhinnang anda, võrreldes Lätiga pikem. Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 10 lg 2 käsitleb linnaruumi arendamise projekte üldisemalt, tuues näidetena kaubanduskeskuste ehitamise ning uute veevarustus- või kanalisatsioonivõrkude rajamise. Linnaruumi arendamise projekti definitsiooni antud ei ole. Erinevalt Eesti regulatsioonist sätestab Läti konkreetsed künnised - kanalisatsioonivõrkude puhul kogupikkus üle 20 kilomeetri ja parkla puhul rohkem kui 300 sõidukit. Eesti regulatsioon on projektide loetelu poolest laiem, kuid ei sätesta konkreetseid künniseid, jättes suurema kaalutlusruumi.

Tee rajamise ja laiendamise regulatsioonid on Eestis ja Lätis erinevad. Määruse § 13 p 8 kohaselt on eelhinnang vajalik tee rajamiseks või laiendamiseks, välja arvatud teerajatiste, mahasõitude, ohutussaarte, kiirendus- ja aeglustusradade, pöörderadade, tagasipöörde kohtade, ülekäigukohtade, objekti ligipääsuks vajaliku tee, teepeenral asetsevate jalg- ja jalgrattateede, puhkekohtade ja parklate rajamine või laiendamine ning KeHJS § 6 lg 1 p-s 13 nimetatud juhul (kiirtee, nelja või enama sõidurajaga tee). Läti keskkonnamõju hindamise seaduse Lisa II § 10 lg 5 p-d a-b sätestavad konkreetse künnise - eelhinnang on vajalik uue tee ehitamiseks, kui selle pikkus on 1 kilomeeter või rohkem. Lisaks on Lätis eraldi regulatsioon juhuks, kui tee paikneb looduskaitsealal, piirneb sellega või on sellest 100 meetri kaugusel. Eesti regulatsioon on detailsem erandite osas, loetledes täpselt, millised teetööd eelhinnangut ei vaja, samas kui Läti regulatsioon lähtub peamiselt tee pikkusest ja asukohast kaitstavate alade suhtes.

Määruse § 15 p-le 1 vastavat sätet Läti õiguses ei ole. Eeltoodud sätte p-le 2 vastab sisuliselt aga Lisa II § 8 lg 4, mille kohaselt on vajalik eelhinnang puidust plaatide ja vineeri tootmiseks. Kui Eestis on eelhinnangu andmine vajalik tootmise mahu puhul üle 600 kuupmeetri ööpäevas, siis Lätis on vastavaks künniseks tootmisvõimsus 20 tonni ööpäevas. Arvestades puidu tihedust on Eesti künnis tonnideks teisendatuna 300–480 tonni. Läti 20-tonnine künnis on Eesti künnisest rangem.

1.3. Eesti ja Läti erisused

Lisas 1 on toodud näited tegevustest, mille puhul Eestis on keskkonnamõju hindamine kohustuslik, kuid Lätis mitte. Tabelis on esitatud teave Lätis eelhindamise nõude kohaldamise kohta koos selgitusega kohaldatava künnise kohta.

2. Leedu

Leedus on KMH reguleeritud seaduses, mille eestikeelne vaste on kavandatava majandustegevuse keskkonnamõju hindamise seadus *(leedu keeles: Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas).*[3] Eeltoodud seaduse Lisas I on loetletud kavandatava majandustegevuse liigid, millel on oluline mõju keskkonnale ja mis reeglina kuuluvad keskkonnamõju hindamise alla. Lisas II sätestatud tegevused ei pruugi aga alati avaldada olulist mõju keskkonnale ja seetõttu ei kuulu need automaatselt keskkonnamõju hindamise alla.[4]

2.1 Tegevused, millel on oluline keskkonnamõju

Erinevalt Leedu regulatsioonist on KeHJS § 6 lg 1 p-s 11 täpsustatud, et mitu seadet peavad olema järjestatud ja omavahel funktsionaalselt seotud. Eesti ja Leedu regulatsiooni ainete loetelu on aga üldjoontes sama. Küll aga on Leedu Lisa I punktides 6.1-6.7 erinevalt Eestist toodud detailsed näited ainete kohta. Nii on näiteks anorgaaniliste kemikaalide puhul loetletud ammoniaak, kloori või kloori vesinik, fluori või fluori vesinik, süsinikoksiidid jne. Samuti on Lisa I p-s 6.6 erinevalt Eesti regulatsioonist käsitletud nafta, kemikaalide jms ladustamist ladustamiskohtades, sätestades künniseks mahutavuse 200 000 tonni. Kokkuvõtlikult on ainete loetelu suures osas sama, küll aga erineb regulatsioonide detailsusaste.

Leedu kõnealuse seaduse Lisas I ei ole KeHJS § 6 lg 1 p-dele 17 ja 17^1 vastavat regulatsiooni. Lisa II p-des 10.9 ja 11.7 on reguleeritud küll meresadama veealade süvendamine ja jõekanalite süvendamine, kuid künnist sätestatud ei ole. KeHJS § 6 lg 1 p-le 17^1 vastavat regulatsiooni Leedu õiguses ei ole.

Eesti ja Leedu regulatsioonid tavajäätmete osas erinevad kohati sõnastuselt – kui KeHJS § 6 lg 1 p 23 käsitleb jäätmete põletamist või keemilist töötlemist, siis Lisa I p 9.4 räägib jäätmete kõrvaldamisest või taaskasutamisest termilise töötlemise teel, näiteks põletamine, pürolüüs, gaasistamine jms. Lisa I p 9.5 reguleerib eraldi keemilist töötlemist. Künnised on nii Eestis kui ka Leedus sisuliselt samad – (üle) 100 tonni (öö)päevas. Erinevalt Eestist Leedu regulatsioon tavajäätmete prügilate püstitamist ei reguleeri. Samuti ei ole Leedus KeHJS § 6 lg 1 p-le 24 vastavat regulatsiooni, mis käsitleks tavajäätmete prügila sulgemist.

Sigade ja emiste kasvatamise rajatiste püstitamise osas Eesti ja Leedu regulatsioonid kattuvad – künniseks on vastavalt (rohkem kui) 3000 siga või 900 emist. Erinevalt Eestist eristab Leedu kõnealuse seaduse Lisa I p 1.3 nuum-ja munakanu. KeHJS § 6 lg 1 p 27 regulatsiooni künnis lindude osas kattub Leedu munakanade omaga (60 000), kuid nuumkanu eraldi ei käsitleta. Seevastu ei ole Leedus erinevalt Eestist üldse regulatsiooni piima- ja ammlehmade ning noorveiste osas.

KeHJS § 6 lg 1 p 28 sõnastus räägib pealmaakaevandamisest, Leedus vastab eeltoodud sättele sisuliselt Lisa I p 2.6, mis käsitleb mistahes muud mineraalide kaevandamist. Künnis on Eesti ja Leedu regulatsiooni puhul sama – (vähemalt) 25 hektari suurune ala. Künnised on mõlemas riigis samad ka turba kaevandamise puhul. Allmaakaevandamist kõnealune Leedu säte ei reguleeri.

KeHJS § 6 lg 1 p 33 regulatsioonile sarnaneb enim Leedu kõnealuse seaduse Lisa I p 6.6, mis käsitleb nafta, kemikaalide jms ladustamist ladustamisrajatistes. Kui Eesti regulatsioon käsitleb üldiselt ohtlikke

[3] Environmental Impact Assessment of the Proposed Economic Activity. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.e-tar.lt/portal/en/legalAct/TAR.0539E2FEB29E/hUVNmmAxND (konsolideeritud tekst leedu k).
[4] Ministry of Environment of the Republic of Lithuania. Environmental Impact Assessment of the Proposed Economic Activity. Arvutivõrgus kättesaadav: https://am.lrv.lt/en/activities/environmental-impact-assessment-of-the-proposed-economic-activity/.

kemikaale käitleva käitise rajamist, siis Leedu regulatsioon sätestab ka künnise. Reguleerimisala poolest on need siiski küllaltki erinevad.

2.2 Tegevused, mille puhul on vajalik läbi viia eelhindamine

Määruse § 2 p 1 reguleerib soojuselektrijaama või muu põletusseadme rajamist, laiendamist ning elektri- või soojusenergia tootmist. Lisa II p 3.1 käsitleb aga üldisemalt soojuselektrijaamasid ja muid põletusseadmeid. Riikide lõikes erinevad ka künnised – Eesti puhul on selleks nimisoojusvõimsus 50-299 megavatti, Leedus aga 5 – 150 megavatti. Seega Leedu regulatsioon on künnise alammäära osas karmim.

Määruse § 2 p 3 reguleerib gaasi, nafta või kemikaalide transportimiseks torustiku rajamist väljaspool tööstusterritooriumi, Lisa II punktides 10.13-10.15 eristatakse torustikke aga nende läbimõõdu ja pikkuse ning selle järgi, mille transportimiseks neid kasutatakse. Sarnast lähenemist kasutatakse Eesti puhul KeHJS § 6 p-s 25. Kokkuvõtlikult seob Määruse § 2 p 3 torustiku rajamise künnise selle asukohaga (väljaspool tööstusterritooriumi), Leedu vastav regulatsioon aga torustiku pikkuse ja läbimõõduga.

Määruse § 3 p 4 kohaselt on eelhinnang vajalik pealmaakaevandamise puhul kuni 25 hektari suurusel alal. Leedu regulatsiooni kohaselt (Lisa II p 2.4) on künnis aga 0,5-25 hektarit. Seega on Eesti regulatsioon karmim, pidades eelhinnangu andmist vajalikuks mistahes suurusega maa ala puhul. Eeltoodu kehtib ka turba kaevandamise puhul – Eestis on künniseks kuni 150 hektarit, Leedus 0,5-150 hektarit.

Eesti puhul on värvide ja lakkide tootmise künnis seotud orgaanilise aine kuluga – üle 50 tonni aastas või üle 150 kilogrammi päevas (Määruse § 6 p 5). Leedu regulatsiooni kohaselt on künnis seotud lihtsalt tootmisvõimsusega 5 tonni või rohkem päevas (Lisa II p 6.3).

Piimatoodete tootmise puhul on Eesti regulatsiooni (Määruse § 7 p 4) kohaselt künniseks valmistoodangu maht üle 200 tonni ööpäevas, Leedus (Lisa II p 7.3) aga tootmisvõimsus 50 tonni või rohkem päevas. Leedu regulatsioon on seega Eesti omast märksa karmim. Paberi ja papi tootmise puhul on seevastu Eesti ja Leedu künnised samad – 20-200 tonni ööpäevas (Määruse § 8 p 2; Lisa II p 8.2).

Määruse § 9 p 2 reguleerib maaparandussüsteemide rajamist maatulundusmaal, Lisa II p 1.3 aga laiemalt põllumajanduslikke veeprojekte, sealhulgas niisutus-ja kuivendusprojekte. Eesti regulatsiooni kohaselt on künniseks maaparandussüsteemi rajamine üle 200 hektari suurusele alale maatulundusmaal, millele kohalduvad ka erandid. Leedus on künnis aga seotud kas kuivendatava ala suurusega (vähemalt 5 hektarit) või niisutamiseks kasutatava vee kogusega päevas (vähemalt 50 kuupmeetrit). Kokkuvõtlikult on Leedu künnised märksa madalamad.

Seafarmi rajamise puhul on Määruse § 9 p 2 kohaselt künniseks 2000-3000 siga, Lisa II p 1.1.1 puhul aga 1500-3000 siga. Emiste puhul on vastavad künnised 750-900 ning 450-900. Leedu puhul on erinevalt Eestis täpsustatud, et künnis 450-900 kehtib imetavate põrsastega emistele. Samuti on eraldi regulatsioon ette nähtud kuni 3 kuu vanuste põrsaste jaoks. Eestis seevastu on samas sättes erinevalt Leedust täpsustatud, kuidas sigade arv kokku arvutatakse, kui ühes käitises kasvatatakse nii nuumsigu kui ka emiseid. Kokkuvõtlikult on Leedu puhul künnised madalamad ning regulatsioon seega karmim kui Eestis.

Eesti regulatsioon (Määruse § 9 p 9^1) eristab piima- ja ammlehmasid ning noorveiseid, kelle puhul on künnised vastavalt 400-600, 533-800 ning 800-1200. Leedus (Lisa II p 1.1.4-1.1.6) seevastu eristatakse lehmasid ja pulle, alla 1-aastaseid vasikaid ja 1-2 aastaseid loomi, kelle puhul on künnised omakorda vastavalt vähemalt 250, 1000 ning 350. Eeltoodust nähtub, et üldjuhul on Leedu puhul künnised jällegi madalamad.

Määruse 9 p 9^2 sätestab koefitsiendi veiste arvu kokku arvutamiseks, kui ühes käitises kasvatatakse erinevaid kategooria veiseid. Vastav koefitsient on: piimalehm 1,0; ammlehm 0,75 ja noorveis 0,5. Ka Leedus on sätestatud koefitsient, see ei käi aga mitte ainult veiste, vaid ka ülejäänud lisas 2 nimetatud

loomaliikide kohta. Arvutamiseks kasutatakse valemit, mis on võrreldes Eesti regulatsiooniga spetsiifilisem.

Kalakasvatuse puhul on Määruse § 9 p-s 10 sätestatud künnis seotud sööda kogusega – vähemalt 200 tonni sööta aastas, Lisa II p 1.2 kohaselt aga veekogu pindalaga – 5 hektarit või rohkem. Seega on lähenemine künnistele Eestis ja Leedus erinev.

Sarnaselt juba olulise keskkonnamõjuga viidatud regulatsiooni juures, siis Eesti (Määruse § 10 p 2) ja Leedu (Lisa II p 11.2-11.3) sätted erinevad tavajäätmete osas kohati sõnastuselt ja detailsusastmelt, künnised on aga samad.

Määruse § 10 p-le 4 sarnast regulatsiooni Leedu kõnealuse seaduse Lisas II ei ole. Radioaktiivsete jäätmetega seotud regulatsioon on Leedus sätestatud Lisas I, st tegemist on olulise keskkonnamõjuga tegevusega. Leedu regulatsioon on seega Eesti omast karmim.

Määruse § 11 p-le 6 vastavat regulatsiooni Leedus ei ole. Määruse § 11 p-le 7 kõige sarnasem regulatsioon on sätestatud Lisa II p-s 11.17, mis reguleerib muuhulgas jõgede süvendamist. Siiski ei hõlma see kogu kõnealuse Eesti sätte regulatsiooniala, milleks on üldiselt veekogude süvendamine alates mahust 100 kuupmeetrit. Erinevalt Eesti regulatsioonist ei ole Leedu vastavas normis sätestatud ka künnist.

Kütuse ja keemiatoodete ladustamise puhul erinevad Eesti ja Leedu regulatsioon kohati oma sõnastuselt ja reguleerimisalalt – Määruse § 12 p 2 käsitleb muuhulgas ehitiste rajamist nafta, naftakeemia- või keemiatoodete ladustamiseks, Lisa II p 6.6 aga kõnealuste toodete ladustamist rajatistes. Erinevalt Leedu regulatsioonist käsitleb Eesti oma ka toodete laadimist. Eesti puhul on künniseks vähemalt 10 000 kuupmeetrit, Leedus seevastu 2500-200 000 tonni.

Määruse § 12 p 3 reguleerib fossiilse kütuse või turba ladustamist, Lisa II p 3.5 aga muude fossiilkütuste ladustamist, mis ei ole ette nähtud teistes sätetes. Künnis on nii Eesti kui ka Leedu puhul sama – vähemalt 1000 tonni.

Määruse § 13 p 1 reguleerib üldiselt tööstuspiirkonna arendamist juhtudel, mis ei ole sätestatud KeHJS-is ja kõnealuses Määruses. Lisa II p 11.18 regulatsioon on aga oluliselt detailsem, reguleerides tootmis-, tööstus- ja laohoonete rajamist, tuues esile täiendavad eeldused – tegevuste teostamine tööstuslikel või muudel ärilistel eesmärkidel moodustatud territooriumil, mis on mõeldud operatiivseks või funktsionaalseks üksuseks olevate objektide ühiseks kasutamiseks. Samuti sätestab Leedu regulatsioon erinevalt Eesti omast konkreetse künnise – vähemalt 1 hektari suurune ala.

Määruse § 13 p-s 2 ja Lisa II p-s 10.2 sisalduvad näitlikud loetelud on kohati erinevad, kuid reguleerivad sisuliselt siiski sarnaste projektide, näiteks kaubanduskeskuste ning bussi- ja autoparkide arendamist. Erinevalt Eestist on Leedus aga kehtestatud ka konkreetne künnis – kui objekti ja selle juurde kuuluvate rajatiste pindala on üle 1 hektari. Samuti on Leedus eraldi märgitud, millised projektid on kõnealusest sättest välja arvatud: elamud, mille ehitamine on ette nähtud omavalitsuse tasandi üldplaneeringutes.

Teede rajamise puhul on Määruse § 13 p-le 8 vastavaks regulatsiooniks Leedu kõnealuse seaduse Lisa II p 10.6. Loetelu, mille rajamist kõnealune säte ei reguleeri, on Eestis ja Leedus aga üsna erinev. Nii on Leedu vastavas sättes erandid jaotatud nelja gruppi: kohaliku tähtsusega sisemaanteed, liiklusohutuse tehnilised meetmed, keskkonnakaitse meetmed ning tee tehniliste standardparameetrite taastamine. Liiklusohutuse tehniliste meetmete osas on Leedus toodud loetelu, mis mõningal määral kattub Eestis sätestatud eranditega. Näiteks on nii Eestis kui ka Leedus erandina sätestatud kiirendus- ja aeglustusradade ning jalg- ja jalgrattateede rajamine. Samas ei ole Leedus erandina kehtestatud näiteks puhkekohtade ja parklate rajamist ning ka muud erandid (nagu teerajatiste ja ohutussaarte rajamine) on erandiga kaetud vaid juhul, kui tegemist on olemasoleva ristmiku muutmisega või kuuluvad mõne muu eelnevalt loeteletud grupi alla. Samuti on Leedus sätestatud künnis – teede pikkus vähemalt kaks kilomeetrit. Eesti säte ei reguleeri aga ainult teede rajamist vaid ka laiendamist.

Määruse § 13 p 8 ei täpsusta, milliseid teede kategooriaid reguleeritakse, samas kui Leedu regulatsioon (Lisa II p 10.6) eristab selgelt kohalikku tähtsusega sisemaanteid ja muud liikluse ning keskkonnakaitse meetmeid.

Pinnatöötluse regulatsioonis erinevad riigid oluliselt – Eesti käsitleb üldist pinnatöötlust orgaaniliste lahustite kasutamisega (Määruse § 15 p 1), samas kui Leedu reguleerib spetsiifiliselt metallide ja plastmaterjalide elektrolüütilist või keemilist pinnatöötlust (Lisa II p 4.5). Värvide ja lakkide tootmise puhul on Eesti künnis seotud orgaanilise aine kuluga – kui Eesti regulatsioon käsitleb ainete, esemete või toodete pinnatöötlust orgaaniliste lahustite kasutamise, siis Leedu oma käsitleb metallide ja plastmaterjalide pinnatöötlust elektrolüütilise või keemilise protsessi abil. Eestis on künnis seotud orgaaniliste ainete kuluga – üle 50 tonni aastas või üle 150 kilogrammi tunnis, Leedus aga protsessi tulemiga – vähemalt 50 000 ruutmeetrit aastas.

Määruse § 15 p-le 2 vastavat sätet Leedu õiguses ei ole.

2.3. Eesti ja Leedu erisused

Lisas 1 esitatud tabelis on toodud näited tegevustest, mille puhul Eestis on keskkonnamõju hindamine kohustuslik, kuid Leedus mitte. Tabelis on esitatud teave Leedus eelhindamise nõude kohaldamise kohta koos selgitusega kohaldatava künnise kohta.

3. Soome

Soomes reguleerib KMH-d seadus, mille eestikeelne vaste on keskkonnamõju hindamise menetluse seadus (soome keeles: *Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä)*.[5] Eeltoodud seadust kohaldatakse kõikide projektide suhtes, millel võib olla märkimisväärne negatiivne mõju keskkonnale.[6] Seaduse Lisas I on loetletud projektid, mille puhul tuleb alati teostada keskkonnamõju hindamine. Kõnealused projektid vastavad Direktiivi Lisale I ja Eesti kontekstis KeHJS § 6 lg-s 1 sätestatud tegevustele. Seevastu Direktiivi Lisa II ülevõtmiseks ei ole Soomes kehtestatud siseriiklikku loetelu, nagu seda on tehtud Eestis või eespool analüüsitud Lätis ja Leedus.[7]

3.1 Tegevused, millel on oluline keskkonnamõju

KeHJS § 6 lg 1 p 11 nõuab, et mitu seadet peavad olema järjestatud ja omavahel funktsionaalselt seotud, samas kui Soome seaduse Lisa I lg 6 p c kasutab lihtsalt sõnastust "integreeritud tootmisseadmed“, mis sisuliselt väljendab sama nõuet.

KeHJS § 6 lg 1 p-d 17 ja 17[1] reguleerivad veekogude süvendamist (alates 10 000 m³ meres ja suurtes järvedes ning 500 m³ muudes veekogudes) ning merre kaadamist ja tahkete ainete paigutamist (alates 10 000 m³). Soome seaduse Lisa I lg 3 reguleerib küll ehitust veekogudes ja veevoolu reguleerimist, ning lg 11 ohtlike jäätmete kaadamist ning tavajäätmete kaadamist alates mahust 50 000 tonni.

Tavajäätmete põletamise ja keemilise töötlemise osas on Eesti ja Soome künnised sisuliselt samad – (üle) 100 tonni (öö)päevas. Erinevalt Eesti regulatsioonist käsitleb Soome seaduse Lisa I lg 11 p b ka jäätmete bioloogilist töötlemist, kehtestades künniseks vähemalt 35 000 tonni aastas. KeHJS § 6 lg 1 p 23 reguleerib prügila püstitamist, mille puhul on künniseks prügila üldmaht üle 25 000 tonni, samas kui Soome seaduse Lisa I lg 11 p b reguleerib jäätmete ladestamist, kehtestades künniseks 50 000 tonni aastas. Oluline erinevus seisneb mõõtmisaluses: Eestis on tegemist üldmahuga, Soomes aga aastase kogusega. Prügila sulgemisele (KeHJS § 6 lg 1 p 24) vastavat spetsiifilist regulatsiooni Soomes ei ole.

---

[5] Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2017/252#chp_1__sec_1 (konsolideeritud tekst soome k.).
[6] Ministry of the Environment. Legislation on environmental impact assessments. Arvutivõrgus kättesaadav: https://ym.fi/en/legislation-on-environmental-impact-assessments.
[7] EUFJE Conference 2014, Budapest. Finnish report. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.eufje.org/images/docConf/bud2014/FI%20bud2014.pdf.

Sigade ja emiste kasvatamise rajatiste püstitamise osas Eesti ja Soome regulatsioonid kattuvad – künniseks on vastavalt rohkem kui 3000 siga või 900 emist. Erinevalt Eestist eristab Soome kõnealuse seaduse Lisa I lg 1 p-s b broilereid ja kanu (vastavalt piiriga 85000 ja 60000). KeHJS § 6 lg 1 p 27 regulatsiooni künnis lindude osas kattub Soome munakanade omaga (60 000), kuid broilereid eraldi ei käsitleta. Seevastu ei ole Soomes erinevalt Eestist detailsemat regulatsiooni piima- ja ammlehmade ning noorveiste osas.

Kaevandamise regulatsioonis esineb struktuuriline erinevus: kui KeHJS § 6 lg 1 p 28 reguleerib eraldi pealmaa- ja allmaakaevandamist, siis Soome seaduse Lisa I lg 2 p-d a ja b käsitlevad vastavalt mineraalide (kivisöe, nafta, maagaasi ja maakide ning põlevkivi) ning kivi, kruusa ja liiva kaevandamist. Pealmaakaevandamise puhul on Eestis künniseks suurem kui 25 hektari suurune maa-ala, mis vastab Soome regulatsioonis kivi, kruusa ja liiva kaevandamise ala künnisele. Oluline erinevus seisneb selles, et Soome seadus kehtestab alternatiivsed kriteeriumid: mineraalide kaevandamise puhul on künniseks kas vähemalt 25 hektarit või 550 000 tonni aastas; kivi, kruusa ja liiva kaevandamise puhul aga kas vähemalt 25 hektarit või 200 000 kuupmeetrit aastas. See annab suurema paindlikkuse väiksemate, kuid intensiivsete kaevanduste reguleerimisel. Turba kaevandamisel on Eesti ja Soome künnised identsed – piiriks on suurem kui 150 hektari suurune maa-ala.

Ohtlike kemikaalide ladustamise ja käitlemise regulatsioonis esineb erinevus. KeHJS § 6 lg 1 p 32 reguleerib vähemalt 100 000-kuupmeetrise mahuga ehitiste püstitamist nafta, naftakeemia- või keemiatoodete ladustamiseks, samas kui Soome seaduse Lisa I lg 8 p c kehtestab keemiatoodete ladustamiseks madalama künnise – vähemalt 50 000 kuupmeetrit. KeHJS § 6 lg 1 p 33, reguleerib ohtlikke kemikaale käitleva käitise rajamist, kui see on kemikaaliseaduse kohaselt A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõte. Soome seaduses ei ole sellele otsest vastet. Kuigi Soome seaduse lisas 1 ei ole üldist suurõnnetuse ohuga ettevõtete regulatsiooni kehtestatud, on lisa 2 kohaselt suurõnnetuse oht üks kaalutavaid kriteeriume.

3.2 Muud tegevused

Kui projekt ei kuulu eelnevalt käsitletud Lisa I kohustusliku KMH objektide hulka, näeb Soome seadusandlus ette *in casu* KMH menetluse algatamise juhul, kui projekti keskkonnamõju on võrreldav nende projektidega, mille puhul KMH on kohustuslik. Selline lahendus annab suurema paindlikkuse, kuid võrreldes Eestiga väiksema õiguskindluse. Kuivõrd Direktiivi Lisa II ülevõtmiseks ei ole Soomes kehtestatud siseriiklikku loetelu, tuleb kaalutlusõiguse alusel keskkonnamõju hindamisel lähtuda Soome seaduse § 3 lg 2 ja Lisas II kehtestatud kriteeriumitest. Mõju hinnatakse koos teiste asjaomase piirkonna projektidega, võttes muuhulgas arvesse projekti ulatust, mõju keskkonnale ja kultuuripärandile. Selle üle, kas projekt, mis ei kuulu kohustusliku KMH nimekirja, vajab KMH menetlust, otsustab vastav regionaalne keskkonnaasutus, kellel on otsustamisel ulatuslik kaalutlusõigus.[8]

Soome seaduse Lisa II kohaselt toimub otsustamine regionaalse keskkonnaasutuse ELY-keskus (alates 2026. aastast *Lupa- ja valvontavirasto*) poolt kaalutlusõiguse alusel, arvestades projekti omadusi, asukohta ja mõju ulatust. Otsuse langetamisel hinnatakse KMH vajalikkuse otsustamisel eelkõige: (1) kavandatava projekti omadusi, sealhulgas projekti ulatust ja tehnilist lahendust, koosmõju teiste olemasolevate või heakskiidetud projektidega, loodusvarade (eriti maa, maapinna, vee ja bioloogilise mitmekesisuse) kasutamist, jäätmete teket, saastamist ja häiringuid ning suurõnnetuse või katastroofi riski; (2) projekti asukohta ja ala keskkonnatundlikkust, pöörates erilist tähelepanu kehtivale ja heakskiidetud planeeringule vastavale maakasutusele, piirkonna ja selle maapealse loodusvarade suhtelisele rohkusele, kättesaadavusele, kvaliteedile ja taastumisvõimele, looduskeskkonna taluvusele (sh märgalad, rannikualad ja merekeskkond, mäestiku- ja metsaalad, rahvus- ja looduspargid, kaitstavad alad ning Natura 2000 alad), aladele, kus liidu õigusaktides kehtestatud keskkonnakvaliteedi standardid on juba ületatud või neid ei ole järgitud, tihedalt asustatud aladele ning ajalooliselt, kultuuriliselt või arheoloogiliselt olulistele maastikele ja objektidele; ning (3) mõju ulatust, sealhulgas mõju võimalikkust, kestust, sagedust ja pöördumatust (sh kumulatiivne ja piiriülene mõju), ohtu inimese tervisele või keskkonnale (sh õnnetuste esinemise võimalikkus), mõju suurust ja ruumilist ulatust (sh geograafiline piirkond ja eeldatavalt mõjutatav elanikkond), mõju laadi ja intensiivsust ning mõju Natura

[8] EUFJE Conference 2014, Budapest. Finnish report. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.eufje.org/images/docConf/bud2014/FI%20bud2014.pdf.

2000 aladele. See lähenemisviis erineb oluliselt Eesti süsteemist, kus kriteeriumid on täpsemalt reguleeritud KeHJS-s ja Vabariigi Valitsuse määruses, pakkudes suuremat õiguskindlust, kuid vähem paindlikkust.

3.3. Eesti ja Soome erisused

Lisas 1 toodud näited tegevustest, mille puhul Eestis on keskkonnamõju hindamine kohustuslik, kuid Soomes mitte. Tabelis on esitatud teave Soomes eelhindamise nõude kohaldamise kohta koos selgitusega kohaldatava künnise kohta. Võrdlusest nähtub, et Soome õigusakt ei kehtesta eelhindamise kohustuse tekkimiseks valdavalt arvulist künnist ning pädev asutus langetab üksikjuhtumi põhise kaalutlusotsuse seaduse lisas 2 toodud kvalitatiivsetest kriteeriumitest (projekti omadused, asukoht ja mõju iseloom) alusel.

4. Poola

Poolas on tegevused, millel on või võib olla oluline keskkonnamõju, sätestatud 10.09.2019 Ministrite Nõukogu määruses, mille eestikeelne vaste on „Projektid, mis võivad avaldada olulist mõju keskkonnale“ (poola keeles: *Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko).*[9] Kõnealuse Määruse § 2 reguleerib projekte, mis võivad alati avaldada olulist mõju keskkonnale, § 3 aga projekte, mis võivad tõenäoliselt avaldada olulist mõju keskkonnale.

Võrdlusest nähtub, et Poola regulatsioon kasutab mitut Eesti õigusest erinevat lähenemisviisi. Esiteks kasutatakse Poola õiguses kaitseala-põhist diferentseerimist. Poola seab erinevad läved tegevustele sõltuvalt sellest, kas need toimuvad looduskaitsealadel või nende puhvertsoonides. Näiteks tööstuslike või laokomplekside puhul on künniseks 0,5 hektarit kaitseala sees ja 1 hektar väljaspool (Poola määruse § 3 lõige 1 punkt 54), suusaradade rajamisel kaitsealale rakendatakse rangemat künnist 5 ha võrreldes tavapärase 10 ha künnisega. Teiseks rakendatakse planeerimispõhist diferentseerimist. Näiteks elamurajooni arendamise puhul eristatakse planeeritud (2-4 ha) ja planeerimata (0,5-2 ha) arendust, rakendades viimasele karmimat läve (Poola määruse § 3 lõige 1 punkt 55). Kolmandaks näeb Poola õigus sõnaselgelt ette kumulatiivse lähenemisviisi. Näiteks maaparanduse puhul arvestatakse läheduses toimunud varasemaid tegevusi, mis võimaldab hinnata koondmõju (Poola määruse § 3 lõige 1 punkt 89 alapunkt c). Sama põhimõtet kohaldatakse põhjavee võtmisel (kaugus teisest veevõtukohast), loomakasvatuse kavandamisel (kaugus samalaadsetest farmidest) ja suusaradade kavandamisel (kaugus teisest suusarajast).

4.1 Tegevused, mis võivad avaldada olulist mõju keskkonnale

Erinevalt Poola regulatsioonist (Määruse § 2 lg 1 p 1 ja 2) on KeHJS § 6 lg 1 p-s 11 täpsustatud, et tegemist peab olema aine tootmisega tööstuslikus mahus ning kui mitu seadet on järjestatud ja omavahel funktsionaalselt seotud. Poola Määruse § 2 lg 1 p 1 käsitleb aga lihtsalt keemilisi protsesse kasutavaid rajatisi. Eesti ja Poola regulatsiooni ainete loetelu on aga üldjoontes sama. Küll aga on näiteks väetiste puhul Eestis täpsustatud, et tegemist on fosfor-, lämmastik või kaaliumväetistega liht- või liitväetisena. Poola seevastu piirdub lihtsalt mineraalväetiste nimetamisega. Seega on Eesti regulatsioon keemiatööstuse valdkonnas detailsem ja spetsiifilisem.

Poola kõnealuses Määruses KeHJS § 6 lg 1 p-dele 17 ja 17[1] vastavat regulatsiooni ei ole.

Eesti ja Poola regulatsioonid tavajäätmete osas erinevad kohati sõnastuselt – kui KeHJS 6 lg 1 p 23 käsitleb jäätmete põletamist või keemilist töötlemist, siis Määruse § 2 lg 1 p 46 räägib jäätmete termilisest muundamisest, purustamisest ja füüsikalis-keemilisest töötlemisest. Künnised on sisuliselt samad – (üle) 100 tonni (öö)päevas.

Prügilate püstitamise puhul on Poola regulatsiooni kohaselt künniseks kas vastuvõetavate jäätmete kogus vähemalt 10 tonni päevas või kogumahutavus vähemalt 25 000 tonni. Viimase osas künnis

[9] Arvutivõrgus kättesaadav: https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/przedsiewziecia-mogace-znaczaco-oddzialywac-na-srodowisko-18895096 (konsolideeritud versioon poola k.).

Eestiga sisuliselt kattub. Prügilate sulgemisega seotud regulatsiooni, mis on sätestatud KeHJS § 6 lg 1 p-s 24, Poolas ette nähtud ei ole.

Erinevalt KeHJS § 6 lg 1 p-st 27 on Poolas Määruse § 2 lg 1 p 51 alapunktis a konkreetselt sätestatud vaid naaritsate kasvatamisele seatud künnis. Muude loomade puhul näeb kõnealuse sätte alapunkt b künniseks ette vähemalt 210 loomühikut. Poola loomühiku (DJP - *duże jednostki przeliczeniowe*) süsteem võimaldab erinevate loomaliikide ühtset käsitlemist, kasutades standardiseeritud koefitsiente. Näiteks vastab üks lehm ühele loomühikule, samas kui kana vastab 0,004 loomühikule, mis tähendab, et 250 kana moodustab ühe loomühiku.

Pealmaakaevandamise (avakaevandamise) puhul on Eesti ja Poola künnised sisuliselt samad – (suurem kui) 25 hektari suurune ala. Erinevalt KeHJS § 6 lg 1 p-st 28, kus allmaakaevandamise puhul künnist sätestatud ei ole, näeb Poola Määruse § 2 lg 1 p 27 alapunkt b maa-aluse kaevandamise puhul ette künnise 100 000 ruutmeetrit aastas. Seega on Eesti regulatsioon karmim. Turba kaevandamist reguleerub Poola Määruse § 3 lg 1 p 40 alapunkt a, st Poola õiguse kohaselt on tegemist projektiga, mis võib tõenäoliselt avaldada olulist mõju keskkonnale (vt lähemalt ptk 4.2).

KeHJS § 6 lg 1 p 33 regulatsioonile sarnanevad enim Poola kõnealuse Määruse § 2 lg 1 p 22 alapunktid a-c, mis käsitlevad toornafta, naftatoodete jms hoidlaid. Kui Eesti regulatsioon käsitleb üldiselt ohtlikke kemikaale käitleva käitise rajamist, siis Poola regulatsioon sätestab ka künnise – kogumahutavus vähemalt 200 000 tonni. Reguleerimisala poolest on need siiski küllaltki erinevad.

4.2 Tegevused, mis võivad tõenäoliselt avaldada olulist mõju keskkonnale

Kui Eesti Määruse § 2 p 1 reguleerib soojuselektrijaama või muu põletusseadme rajamist või laiendamist ning elektri- või soojusenergia tootmist, siis Poola Määruse § 3 lg 1 p 4 käsitleb tavapäraseid elektrijaamasid, soojus- ja elektrienergia koostootmisjaamasid või muid kütuse põletamise seadmeid. Samuti näeb Poola kõnealune säte ette erandid, mis on selle reguleerimisalast väljaspool – jäätmed, mis ei ole biomass, ning Määruse § 2 lg 1 p-s 3 sätestatud juhud (st soojusvõimsus vähemalt 300 megavatti). Erinevad on ka künnised – Eesti puhul on künniseks 50-299 megavatti, Poolas aga vähemalt 25 megavatti või tahke kütuse kasutamisel vähemalt 10 megavatti.

Eesti Määruse § 2 p-le 3 on kõige sarnasemad Poola Määruse § 3 lg 1 p-d 30 ja 31. Eeltoodud sätted reguleerivad vastavalt toornafta, naftatoodete jm ainete ja segude edastamiseks mõeldud rajatist ning ka gaasi edastusrajatisi. Seoses gaasi edastamiseks mõeldud rajatistega on nähtud ette ka erandid ning Eestist märksa detailsem regulatsioon. Erinevalt Eestist ei reguleeri kõnealused Poola sätted torustikke kindlas asukohas, nagu Eestis väljaspool tööstusterritooriumi.

Pealmaakaevandamise puhul Eesti ja Poola künnised ühtivad – Eesti Määruse § 3 p 4 kohaselt on künniseks kuni 25 hektari suurune ala, Poola Määruse § 3 lg 1 p 40 käsitleb avakaevandamist § 2 lg 1 p 27 alapunktis a sätestamata juhul ehk sisuliselt samuti kuni 25 hektari suurusel ala. Siiski näeb kõnealuse Poola regulatsioon § 3 lg 1 p 40 alapunktis a ette erandeid, mida Eestis käsitletud ei ole, ning mille puhul ei ole kaevandamise pindala oluline – näiteks turba või järvelubja kaevandamine, kaevandamine üleujutusohuga aladel, metsamaal või kuni 100 meetri kaugusel metsamaast, samuti kaevandamine kaitsealadel või nende puhvertsoonides, ning kaevandamine lõhkeainete kasutamisega.

Eesti Määruse § 6 p-le 5 on kõige sarnasem Poola Määruse § 3 lg 1 p 14, mis reguleerib ainete, esemete või toodete pinnatöötlemise seadmeid, milles kasutatakse orgaanilisi lahusteid. Siiski on reguleerimisalad märkimisväärselt erinevad ning Poolas ei ole sätestatud künnist.

Piimatoodete tootmise puhul on Eesti regulatsiooni (Määruse § 7 p 4) kohaselt künniseks valmistoodangu maht üle 200 tonni ööpäevas, Poolas (Määruse § 3 lg 1 p 94) aga tootmisvõimsus 50 tonni aastas (taandatuna ööpäevale 0,14 tonni ööpäevas). Ööpäevases arvestuses on Poola regulatsioon on seega Eesti omast märksa karmim. Paberi ja papi tootmise puhul on Eesti ja Poola künnise ülempiir sisuliselt sama - (kuni) 200 tonni (öö)päevas. Eesti seab erinevalt Poolast aga ka alampiiriks 20 tonni ööpäevas. Seega on Poola regulatsioon veidi leebem.

Kui Eesti Määruse § 9 p 2 käsitleb maaparandussüsteemi rajamist maatulundusmaal või poldritel, siis Poola Määruse § 3 lg 1 p 89 alapunktid a-d reguleerivad eraldi niitude, karjamaade või tühermaade kuivendamist; maaparandust looduskaitsealadel; maaparandust aladel, mille lähedal on varasemalt kuivendatud ning maaparandust muudel eelnevalt käsitlemata aladel. Eeltoodud erinevate alade puhul on sätestatud ka erinevad künnised. Eesti regulatsioonis käsitletud maatulundusmaale on kõige sarnasem ilmselt niitude, karjamaade või tühermaade kuivendamine, mille puhul erinevalt Eestist Poolas künnist sätestatud ei ole. Muude alade puhul on künnis aga 5 hektari suurune maa-ala, mis on tunduvalt madalam kui Eestis sätestatud 200 hektarit. Poldritele Poola õiguses head vastet ei ole.

Loomakasvatuse puhul, nagu varasemalt käsitletud, ei reguleerita Poolas loomaliike eraldi. Määruse § 3 lg 1 p 104 alapunktide a-b kohaselt on künniseks vähemalt 40 kuni 210 loomühikut. Kõnealuse sätte kohaselt on künnis aga seotud kaugusega teatud aladest või piirkondadest, näiteks elamupiirkonnast. Kui loomi peetakse muudes piirkondades on künnise alammäär veidi kõrgem – 60 kuni 210 loomühikut. Koefitsientide arvutamise osas vt eelmist peatükki.

Kui Eestis on Määruse § 9 p 10 kohaselt kalakasvatuse puhul künnis seotud kasutatava sööda kogusega (vähemalt 200 tonni aastas), siis Poolas eristatakse Määruse § 3 lg 1 p 106 alapunktide a ja b kohaselt künniseid muuhulgas kalaliikide alusel. Nii on näiteks karpkalade puhul künniseks suurem kui 4 tonni suurune kalatoodang 1 hektari kasutatava tiigipinna kohta. Määruse § 3 lg 1 p 107 reguleerib eraldi ka kalakasvatust merealadel, millele ei ole aga üldse künnist seatud.

Eesti Määruse § 10 p-le 2 sisuliselt sama künnis (kuni 100 tonni) on Poolas sätestatud Määruse § 3 lg 1 p-s 82. Kõnealune säte käsitleb jäätmete töötlemist, mis ei ole muuhulgas reguleeritud eelnevalt käsitletud § 2 lg 1 p-s 46.

Eesti Määruse § 10 p 4 ja Poola Määruse § 3 lg 1 p 9 on sisult samasugused, käsitledes mõlemad radioaktiivsete jäätmete töötlemist ja ladustamist, viidates seejuures vastavatele sätetele, mille kohaselt on KMH kohustuslik.

Määruse § 11 p-le 6 ega 7 vastavat sätet Poola kõnealuse Määruse §-s 3 ei ole. Määruse § 3 lg 1 p 42 reguleerib vaid majanduslikul eesmärgil täitematerjalide kaevandamist siseveekogudest ja merealadelt.

Erinevalt Eesti Määruse § 12 p-st 2 eristavad Poola Määruse § 3 lg 1 p-d 35 ja 37 maa-aluseid ja maapealseid hoidlaid toornafta, naftatoodete jm ainete ja segude hoidmiseks. Seejuures on ainete loetelu Poolas Eestiga võrreldes laiem ning seetõttu kohati erinev, hõlmates muuhulgas tuleohtlikke gaase ja muid fossiilseid energiaallikaid. Erinevad on ka künnised, kuivõrd Eestis on künniseks vähemalt 10 000 kuupmeetrise mahutavusega ehitis, Poolas aga mahutavus kuni 200 000 tonni. Lisaks on Poolas ettenähtud teatud erandid.

Eesti Määruse § 12 p-le 3 vastavad sisuliselt samuti juba eelnevalt käsitletud Määruse § 3 lg 1 p-d 35 ja 37.

Tööstuspiirkondade arendamise puhul on Poola Määruse § 3 lg 1 p 54 alapunktide a ja b regulatsioon detailsem kui Eesti Määruse § 13 p-s 1. Nimelt reguleeritakse Poolas tööstus- või laokomplekside arendamist koos kaasnevad infrastruktuuriga, seades seejuures ka künnise, milleks on arendatav pindala vähemalt 0,5 hektarit aladel, mis on looduskaitse all, või muudel aladel 1 hektar. Eestis vastav säte reguleerib seevastu lihtsalt mujal reguleerimata juhtudel tööstuspiirkonna arendamisest.

Ka võrreldes Eesti Määruse § 13 p-ga 2 on Poola regulatsioon märkimisväärselt detailsem. Nimelt on Poolas eraldi sätetes reguleeritud elamurajooni (Määruse § 3 lg 1 p 55); kaubanduskeskuste (§ 3 lg 1 p 56); muude rajatiste nagu haiglate, haridusasutuste, kinode, teatrite ja spordirajatise (§ 3 lg 1 p 57); garaažide, parklate ja parkimiskomplekside (§ 3 lg 1 p 58) ning ka lõbustusparkide (§ 3 lg 1 p 59) arendamine. Kõigis eeltoodud normidest on sätestatud ka eraldi künnised. Nii on näiteks kaubanduskeskuste puhul künniseks kasutatav pindala vähemalt 0,5 hektarit kaitsealadel või 2 hektarit muudel aladel. Elamurajoonide puhul erinevad künnised veel vastavalt sellele, kas selle arendamine on hõlmatud kohaliku arengukavaga või mitte.

Teede rajamise puhul erinevad Eesti ja Poola regulatsioonid sõnastuselt – kui Eesti Määruse § 13 p 8 reguleerib teede rajamist või laiendamist, siis Poola Määruse § 3 lg 1 p 62 käsitleb kõvakattega teid või kõvakattega tee ääres asuvaid sillaehitisi. Samuti on erinevad regulatsioonides sätestatud erandid, mille rajamist kõnealused sätted ei reguleeri. Nii on Poolas erandina välja toodud elektrijaamu teenindavate teede või sillaehitiste rekonstrueerimine. Samuti on Poolas erinevalt Eestist sätestatud ka künnis – teede pikkus rohkem kui 1 kilomeeter.

Kui Eestis on pinnatöötlust käsitlevas Määruse § 15 p-s 2 välja toodud näitlik loetelu tegevustest, mis kõnealuse sätte regulatsioonialasse kuuluvad, siis Poolas on sätestatud erand, et Määruse § 3 lg 1 p 14 ei käsitle seadmete muudatusi, mis seisnevad lahusti kogumisseadmete kasutuselevõtmises tehnoloogilises ahelas. Erinevalt Eestist ei ole Poolas sätestatud ka künnist.

Määruse § 15 p-le 2 vastavat sätet Poola õiguses ei ole.

4.3. Eesti ja Poola erisused

Lisas 1 on toodud näited tegevustest, mille puhul Eestis on keskkonnamõju hindamine kohustuslik, kuid Poolas mitte. Tabelis on esitatud teave Poolas eelhindamise nõude kohaldamise kohta koos selgitusega kohaldatava künnise kohta.

Kuigi Poola õigusaktid ei nõua memorandumis kajastatud tegevuste puhul alati automaatset täismahus keskkonnamõju hindamist (nagu Eesti teatud suurte künniste puhul), on Poola süsteem sageli tihedama sõelaga. Poola rakendab eelhindamise kohustust sageli juba väga väikeste mahtude või pindalade puhul (nt 1 ha raadamine või 5 ha maaparandus).

5. Taani

Taani õiguses on olulise keskkonnamõjuga tegevuste nimekiri ja nimekiri tegevustest, mille puhul on vajalik keskkonnamõjude hindamise eelhinnangu andmine, sätestatud seaduses, mille eestikeelne vaste on keskkonnamõju hindamise seadus *(taani keeles: Miljøvurderingsloven).*[10] Eeltoodud seaduse Lisas I on sätestatud tegevused, mille puhul on KMH menetlus kohustuslik, Lisas II on aga reguleeritud tegevused, mille puhul tuleb läbi viia esialgne hindamine.

Taani õiguses tuginetakse enam üldistele mõistetele ja esitatakse Eestiga võrreldes vähem arvulisi künniseid ja koefitsiente. Kui Taani lähenemisviis annab laiema kaalumisruumi ja võib sellega tagada rangema keskkonnakaitse väiksemate projektide suhtes, annavad Eesti detailsemad künnised ja koefitsientide süsteem adressaadile suurema õiguskindluse ja prognoositavuse. Taani regulatsiooni iseloomustab alamkünniste puudumise tõttu rangem lähenemine väiksemate projektide suhtes.

5.1 Tegevused, millel on oluline keskkonnamõju

KeHJS § 6 lg 1 p 11 ja sellele vastav Taani kõnealuse seaduse Lisa I § 6 p-d a-f kattuvad nii sõnastuse kui ka ainete loetelu poolest täielikult.

Taani Lisas I ei ole KeHJS § 6 lg 1 p-dele 17 ja 17[1] vastavat regulatsiooni.

Tavajäätmete põletamise ja keemilise töötlemise osas Eesti (KeHJS § 6 p 23) ja Taani (Lisa I § 10) regulatsiooni künnised kattuvad – üle 100 tonni (öö)päevas. Erinevalt Eestist Taani regulatsioonist prügilate püstitamist ei reguleeri. Lisa I § 9 käsitleb küll ohtlike jäätmete ladestamist, kuid see ei laiene tavajäätmetele. Samuti ei ole Taanis KeHJS § 6 lg 1 p-le 24 vastavat regulatsiooni, mis käsitleks prügila sulgemist.

Sigade ja emiste kasvatamise rajatiste püstitamise osas Eesti ja Taani regulatsioonid kattuvad – künniseks on vastavalt rohkem kui 3000 siga või 900 emist. Erinevalt Eestist eristab Taani kõnealuse

[10] Environmental Assessment Act. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/4. **NB!** Siinkohal on oluline märkida, et autorile teadaolevalt ei ole Taani kõnealust Määrust inglise keelde tõlgitud. Seetõttu võivad mõned aspketid tõlkes kaduma minna.

seaduse Lisa I § 17 p a nuum-ja munakanu. KeHJS § 6 lg 1 p 27 regulatsiooni künnis lindude osas kattub Taani munakanade omaga (60 000), kuid nuumkanu eraldi ei käsitleta. Seevastu ei ole Taanis erinevalt Eestist üldse regulatsiooni piima- ja ammlehmade ning noorveiste osas.

Nii pealmaakaevandamise (avakaevandamise) kui ka turba kaevandamise puhul on Eesti (KeHJS § 6 lg 1 p 28) ja Taani (Lisa I § 19) künnised samad – vastavalt suuremal kui 25 ja 150 hektari suurusel alal. Allmaakaevandamist Taani kõnealune säte ei reguleeri.

KeHJS § 6 lg 1 p 33 regulatsioonile sarnaneb enim Taani kõnealuse seaduse Lisa I § 22, mis käsitleb naftatoodete ja naftakeemia- või keemiatoodete ladustamise rajatisi. Kui Eesti regulatsioon käsitleb üldiselt ohtlikke kemikaale käitleva käitise rajamist, siis Taani regulatsioon sätestab ka künnise – mahutavus vähemalt 200 000 tonni. Reguleerimisala poolest on need siiski küllaltki erinevad.

5.2 Tegevused, mille puhul on vajalik läbi viia eelhindamine

Eesti Määruse § 2 p 1 ja Taani vastava seaduse Lisa II § 3 p 1 erinevad kohati sõnastuselt ja reguleerimisalalt – kui Eesti säte reguleerib soojuselektrijaama või muu põletusseadme rajamist, laiendamist ning elektri-või soojusenergia tootmist, siis Taani regulatsioon käsitleb elektri, auru ja kuuma vee tootmiseks mõeldud tööstusrajatisi, mis ei ole hõlmatud Lisaga I. Kuivõrd Lisa I § 2 p-s a on künniseks soojusvõimsus vähemalt 300 megavatti, siis Lisa II reguleerimisalasse jäävad kuni 299 megavatise võimsusega rajatised. Künnise ülempiir on seega Eestis ja Taanis sama, kuid erinevalt Eestist ei ole Taanis seatud künnisele alampiiri. Seega on Taani regulatsioon veidi karmim.

Kui Määruse § 2 p 3 reguleerib gaasi, nafta või kemikaalide transportimiseks torustiku rajamist, siis Lisa I § 10 p i nimetab täiendavalt ka süsinikdioksiidi voogude geoloogiliseks ladustamiseks mõeldud torustike rajamise. Erinevalt Taani regulatsioonist on Eestis täpsustatud, et kõnealuse sätte regulatsioonialasse kuuluvad torustikud väljaspool tööstusterritooriumi. Künnised on Taanis ja Eestis samad – torustiku läbimõõt kuni 800 millimeetrit ja pikkus kuni 40 kilomeetrit.

Nii pealmaakaevandamise kui ka turba kaevandamise puhul on künnised Eestis (Määruse § 3 p 4 ja 11) ja Taanis (Lisa II lg 2 p a) samad – vastavalt kuni 25 ja 150 hektari suurune ala.

Taanis reguleerib Lisa II § 6 p b muuhulgas värvide ja lakkide tootmist, kuid erinevalt Eestist (Määruse § 6 p 5) künnist seatud ei ole. Seega on Taani regulatsioon karmim, nõudes eelhinnangu andmist värvide ja lakkide tootmisele mistahes koguses. Sarnaselt ei ole piimatoodete tootmisele Taanis künnist seatud (Lisa II § 7 p c).

Paberi ja papi tootmise puhul on künnise ülempiir Eestis (Määruse § 8 p 2) ja Taanis (Lisa II § 8 p a) sama – 200 tonni päevas. Erinevalt Eestist ei ole Taanis künnisele sätestatud aga alampiiri, st mistahes mahus paberi ja papi tootmine nõuab eelhinnangut.

Kui Määruse § 9 p 2 näeb maaparandussüsteemide osas ette detailse regulatsiooni koos künnistega, siis Lisa II § 1 p-s c käsitletakse lihtsalt veemajanduse projekte põllumajanduses, sealhulgas niisutus- ja kuivendusprojekte, kuid künnist ei seata.

Taani kõnealuse seaduse Lisa II § 1 p-s e ei ole sätestatud konkreetseid künniseid, vaid on viidatud intensiivseks loomakasvatuseks mõeldud rajatistele, mis ei ole hõlmatud seaduse Lisaga I. Eeltoodust tulenevalt on eelhinnangut vajavad seega rajatised, kus peetakse kuni 3000 siga ja kuni 900 emist. Erinevalt Määruse § 9 p-st 9 ei ole künnisetele seatud alampiiri, mis tähendab jällegi, et eelhinnangut vajab iga sigade intensiivkasvatuseks mõeldud rajatis. Koefitsiente Taani vastavas sättes reguleeritud ei ole. Nagu eelnevalt mainitud, siis veisefarmide rajamist Taanis reguleeritud ei ole.

Lisa II § 1 p-s f käsitletakse küll intensiivkalakasvatust, kuid erinevalt Määruse § 9 p-st 10 ei ole künnist sätestatud.

Tavajäätmete põletamise ja keemilise töötlemise puhul viitab Lisa II § 11 p b samuti Lisale I, millest nähtub, et künnised on Eestis ja Taanis samad – kuni 100 tonni (öö)päevas.

Kui Määruse § 10 p 4 käsitleb radioaktiivsete jäätmete töötlemist ja ladustamist ladustuskohtades, siis Lisa II § 3 p h reguleerib radioaktiivsete jäätmete ümbertöötlemise ja kõrvaldamise rajatisi. Seejuures viitavad mõlemad regulatsioonid sätetele, mille kohaselt on keskkonnamõju oluline.

Määruse § 11 p-le 6 sarnast sätet Taanis ei ole. Lisa II § 3 p c reguleerib küll õhuliine ja maa-aluseid kaableid, kuid merealused kaablid on kõnealuse sätte regulatsioonialast sõnaselgelt välistatud. Samuti ei ole Taanis vastet Määruse § 11 p-le 7. Lisa II § 10 p f reguleerib vaid territoriaalmere süvendamist.

Kui Määruse § 12 p 2 kohaselt on künnis ehitistele naftakeemia- või keemiatoodete ladustamiseks mahutavus vähemalt 10 000 kuupmeetrit, siis Lisa II § 6 p c ja Lisa I koosmõjus on selleks mahutavus kuni 200 000 tonni. Seega ei ole Taanis erinevalt Eestis sätestatud künnisele alampiiri, muutes seeläbi regulatsiooni Eestiga võrreldes karmimaks. Erinevalt Taani regulatsioonist käsitleb Eesti oma ka toodete laadimist.

Erinevalt Määruse § 12 p-st 3 ei näe Lisa II § 3 p f fossiilse kütuse (maapealse) ladustamise puhul ette künnist. Turba ladustamist Taanis reguleeritud ei ole.

Määruse § 13 p 1 ja Taani seaduse Lisa II § 10 p a erinevad kohati sõnastuse poolest, kuid sisuliselt reguleerivad mõlemad tööstuspiirkondade arendamist. Erinevalt Taani regulatsioonist kohaldab Eesti vastav säte vaid juhtudel, mis ei ole sätestatud KeHJS-is ja kõnealuses Määruses. Konkreetseid künniseid ei ole sätestatud ei Eesti ega Taani regulatsioonis. Sarnaselt eeltoodud regulatsioonile erinevad ka Määruse § 13 p 2 ja Lisa II § 10 p b sõnastuse poolest, kuid käsitlevad mõlemad linnapiirkondade arendamist. Seejuures on Eesti regulatsioonis toodud näitlik loetelu pikem. Konkreetseid künnised sätestatud ei ole.

Määruse § 13 p-le 8 vastav Lisa II § 10 p e on oma reguleerimisalalt laiem kui Eesti kõnealune säte, hõlmates lisaks teede rajamisele ka sadamate ja sadamarajatiste, sealhulgas kalasadamate rajamist. Erinevalt Taani regulatsioonis on Eestis sätestatud hulk erandeid, mis jäävad sätte reguleerimisalast välja.

Ka Määruse § 15 p 1 ja Taani seaduse Lisa II § 4 p e erinevad sõnastuselt ja reguleerimisalalt – Kui Eesti regulatsioon käsitleb ainete, esemete või toodete pinnatöötlust orgaaniliste lahustite kasutamisega, siis Taani vastav säte reguleerib kitsamalt rajatisi metallide ja plastmaterjalide pinnatöötluseks elektrolüütilise või keemilise protsessi abil. Erinevalt Eestist ei ole Taanis sätestatud ka künnist.

Määruse § 15 p-le 2 vastavat sätet Taani õiguses ei ole.

4.3. Eesti ja Taani erisused

Lisas 1 on toodud näited tegevustest, mille puhul Eestis on keskkonnamõju hindamine kohustuslik, kuid Taanis mitte. Tabelis on esitatud teave Taanis eelhindamise nõude kohaldamise kohta koos selgitusega kohaldatava künnise kohta.

* * *

Me ei ole kontrollinud meile esitatud informatsiooni ja dokumentide õigsust ega võta endale vastutust sellise informatsiooni ja dokumentide õigsuse ning täielikkuse eest. Vaatamata meie jõupingutustele võib analüüs sisaldada masintõlke puudustest tulenevaid ebatäpsusi või ja sellele tuginevaid ebatäpseid järeldusi. Me ei esita seisukohti mistahes seaduse, muu õigusakti või kohtulahendi kohta, mis jõustub pärast käesoleva Memorandumi kuupäeva. Meil ei ole kohustust Memorandumit täiendada või muuta, kui kehtiv õigus muutub seadusandja tegevuse või kohtulahendite tulemusel või muul viisil pärast käesoleva Memorandumi kuupäeva.

Lisa 1. Riikide võrdlus Eestiga: näited erisustest

1. Läti				
Tegevusvaldkond	**Eesti: olulise keskkonnamõjuga tegevus**	**Eesti: eelhindamine**	**Võrdlusriik: KMH kohustus**	**Võrdlusriik: eelhindamine**
Veekogude süvendamine	Kohustuslik: 1) mere, Peipsi järve, Lämmijärve või Pihkva järve süvendamine alates mahust 10 000 m^3; 2) muu veekogu süvendamine alates mahust 500 m^3.	Veekogu alates 100 m^3, meri alates 500 m^3.	Lisas 1 puudub (v.a sadamate ehitus).	Nõutav, kui toimub maavarade kaevandamine veekogude või mere puhastamise või süvendamise teel (v.a sadama akvatooriumi remondiks süvendamine) ja kaevandatav maht 1000 m^3 ja rohkem.
Metsamaa raadamine (maakasutuse muutus)	Metsamaa raadamine >100 ha.	>10 ha kasutuselevõtt põllumajandussaaduste tootmiseks ja sihtotstarbe muutmine.	Lisas 1 puudub.	Nõutav, kui toimub metsastamine või metsa raadamine (*atmežošana*) ja maa-ala on suurem kui 50 ha.
Maaparandus (kuivendamine)	Uus süsteem >100 ha suuruse pindalaga metsamaal või märgalal.	Eelhindamise nõue kehtib. Uus süsteem karstialal, > 10 ha sooalal, >200 ha maatulundusmaal.	Lisas 1 puudub.	Nõutav, kui toimuvad uued veemajandus-projektid, sh uute maaparandus- ja niisutussüsteemide ehitus ja maa-ala on suurem kui 100 hektarit[7].
Tuulepargid, tuule-elektrijaamad veekogus	Kohustuslik tuuleelektrijaama püstitamisel veekogusse, puudub võimsuse alampiir.		Kohustuslik, kui koguvõimsus on >50 MW.	Nõutav, kui tuuleelektrijaamu ehitatakse Läti territoriaalmerre või eksklusiiv-majandustsooni (võimsuse alampiiri ei ole sätestatud).
Ohtliku ettevõtte rajamine (suur-õnnetuse oht)	Kohustuslik, kui rajatakse ohtlikke kemikaale käitlev käitis, mis on kemikaaliseaduse kohaselt A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõte.		Ei ole üldist "A-kategooria" kohustust. Reguleeritud tootmismahtude kaudu (nt teatud ainete tööstuslik tootmine või hoidlad >50 000 t, keemiatooted >20 000 t	Nõutav, kui rajatakse hoidlaid nafta, naftakeemia või keemiatoodete jaoks, kogumahutavusega >10 000 t.
Tavajäätmete põletamine või keemiline töötlus	Kohustuslik, >100 tööpäevas	Kohustuslik alla 100 tööpäevas.	Kohustuslik alates 10 t ööpäevas.	Nõutav, kui: Jäätmete töötlemise või käitlemise maht on alla 10 tonni ööpäevas (1. lisa künnise all), kuid vähemalt 5 tonni ööpäevas[16].

2. Leedu				
Tegevusvaldkond	**Eesti: olulise keskkonnamõjuga tegevus**	**Eesti: eelhindamine**	**Võrdlusriik: KMH kohustus**	**Võrdlusriik: eelhindamine**
Veise-kasvatus (suurfarmid)	Kohustuslik, kui >600 piimalehma, >800 ammlehma, >1200 noorveise.	Kohustuslik, kui 400–600 piimalehma, 533–800 ammlehma või 800–1200 noorveist	Lisas 1 puudub. Lisas 1 on nimetatud vaid sigade ja kodulindude intensiivkasvatus.	Nõutav, kui >250 pulli, >1000 vasikat (<1 a): 1000 või >350 noorveist (1–2 a).
Metsamaa raadamine (maakasutuse muutus)	Metsamaa raadamine >100 ha.	>10 ha kasutuselevõtt põllumajandussaaduste tootmiseks ja sihtotstarbe muutmine	Lisas 1 puudub.	Eelhindamine on vajalik maakasutusviisi muutmisel maapiirkonnas 1 ha või suurem ala; linnades alampiirita.
Veekogude süvendamine	Kohustuslik: 1) mere, Peipsi järve, Lämmijärve või Pihkva järve süvendamine alates mahust 10 000 m^3; 2) muu veekogu süvendamine alates mahust 500 m^3.	Veekogu alates 100 m^3, meri alates 500 m^3	Lisas 1 puudub.	Konkreetset mahulist künnist (m^3) ei ole alati määratud, eelhindamine sõltub tegevuse tüübist: • Mineraalsete/ orgaaniliste ainete kaevandamine veekogu põhjast; • meresadamate süvendamine; • Siseveeteede süvendamine.
Prügila sulgemine	Suletav ala vähemalt 1,5 ha, erisus KeHJS §-s 28.		Lisas 1 puudub.	Leedu KMH seaduse 2. lisas puudub otsene punkt "prügila sulgemine". Reguleeritud jäätmelubade ja sulgemiskavade menetluse kaudu, mitte eraldiseisva KMH objektina.
3. Soome				
Tegevusvaldkond	**Eesti: olulise keskkonnamõjuga tegevus**	**Eesti: eelhindamine**	**Võrdlusriik: KMH kohustus**	**Võrdlusriik: eelhindamine**
Veisekasvatus (suurfarmid)	Kohustuslik, kui >600 piimalehma, >800 ammlehma, >1200 noorveise.	Kohustuslik, kui 400–600 piimalehma, 533–800 ammlehma või 800–1200 noorveist	Ei ole kohustuslik. Soome seaduse kohustuslik nimekiri hõlmab vaid kanu/broilereid ja sigu.	Üksikjuhtumi põhine (*in casu*). Kindlat arvulist künnist eelhindamise kohustuse tekkimiseks ei ole. Hindamise vajaduse otsustab ametiasutus kaalutlusõiguse alusel, lähtudes projekti omadustest ja asukohast (seaduse Lisa 2 kriteeriumid)

Prügila sulgemine	Suletav ala vähemalt 1,5 ha, erisus KeHJS §-s 28.		Ei ole kohustuslik. Nimekiri reguleerib jäätmete kõrvaldamist ja põletamist, kuid ei sätesta eraldi kohustust sulgemisele.	Üksikjuhtumi põhine (*in casu*). Konkreetne künnis puudub. Vajadust hinnatakse vastavalt seaduse § 3 lõikele 2 ja Lisa 2 kriteeriumitele (mõju veele, pinnasele jne).
Ohtliku ettevõtte rajamine (suurõnnetuse oht)	Kohustuslik, kui rajatakse ohtlikke kemikaale käitlev käitis, mis on kemikaaliseaduse kohaselt A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõte.		Ei ole eraldi alusena kohustuslik. Keemiatööstus on reguleeritud tootmismahu alusel.	Üksikjuhtumi põhine (*in casu*). Konkreetne künnis puudub, kuid "suurõnnetuse risk" on seaduse Lisa 2 kohaselt üks põhikriteeriume, mida ametiasutus peab hindamisvajaduse üle otsustamisel arvesse võtma[5].
Veekogude süvendamine	Kohustuslik: 1) mere, Peipsi järve, Lämmijärve või Pihkva järve süvendamine alates mahust 10 000 m^3; 2) muu veekogu süvendamine alates mahust 500 m^3.	Veekogu alates 100 m^3, meri alates 500 m^3.	Ei ole mahupõhiselt kohustuslik. Nimekiri sisaldab vaid suurte (üle 1350 t alustele mõeldud) sadamate ja kanalite ehitamist.	Üksikjuhtumi põhine (*in casu*). Kindlat mahulist künnist eelhindamiseks ei rakendata. Otsus tehakse projekti mõju ulatuse ja veekogu tundlikkuse põhjal (Lisa 2).
4. Poola				
Tegevusvaldkond	**Eesti: olulise keskkonnamõjuga tegevus**	**Eesti: eelhindamine**	**Võrdlusriik: KMH kohustus**	**Võrdlusriik: eelhindamine**
Turba kaevandamine	Ala suurem kui 150 ha.	Ala kuni 150 ha.	Ei ole eraldi nimetatud (rakendub üldine avakaevandamise künnis ≥ 25 ha, kuid turvas on eraldi eelhindamises).	Eelhindamise nõue kehtib, künnis puudub – eelhindamine on nõutav sõltumata ala suurusest.
Allmaakaevandamine	Igasugune allmaakaevandamine (künnis puudub).		Kaevandatav maht on vähemalt 100 000 m^3 aastas.	Eelhindamise nõue kehtib. Rakendub kaevandamisele, mis jääb alla 100 000 m^3 aastas (konkreetne alumine piir puudub)
Prügila sulgemine	Suletav ala vähemalt 1,5 ha, erisus KeHJS §-s 28.		Ei ole kohustusliku KMH nimekirjas, v.a. ohtlikud ja tuumajäätmed.	Rakendub prügilate rekultiveerimisel. Konkreetset pindalakünnist ei ole.
Metsamaa raadamine (maakasutuse muutus)	Metsamaa raadamine >100 ha.	>10 ha kasutuselevõtt põllumajandussaaduste tootmiseks ja sihtotstarbe muutmine.	Ei ole kohustusliku KMH nimekirjas.	Eelhindamise nõue kehtib. Metsamaa muutmine põllumajandusmaaks: alates 1 ha

				(kaitsealadel veelgi väiksem).
Maaparandus (kuivendamine)	Uus süsteem >100 ha suuruse pindalaga metsamaal või märgalal.	Eelhindamise nõue kehtib. Uus süsteem karstialal, > 10 ha sooalal, >200 ha maatulundusmaal.	Ei ole kohustusliku KMH nimekirjas.	Üldjuhul alates 5 ha. Kui 1 km raadiuses on viimase 5 aasta jooksul tehtud maaparandust, langeb künnis 2 ha peale (kumulatiivne mõju).
Uued raudteeliinid	Uus raudteeliin, kriteeriumid nagu radade arv).	raudteeliini või raudteejaama rajamine, laiendamine või pikendamine.	Raudteed, mis kuuluvad üleeuroopalisse transpordivõrku (TENT).	Muud raudteeliinid, mille kasulik pikkus on >1 km.
Nafta ja kemikaalide ladustamine	>100 000 m^3 mahutavusega ehitis.	>10 000 m^3 mahutavusega ehitis.	>100 000 t mahutavusega hoidla.	Maapealsed hoidlad: alates 3 m^3 (nafta) või 10 m^3 (gaas). Maa-alused hoidlad: alates 5 m^3 (nafta) või 20 m^3 (gaas).
5. Taani				
Tegevusvaldkond	**Eesti: olulise keskkonnamõjuga tegevus**	**Eesti: eelhindamine**	**Võrdlusriik: KMH kohustus**	**Võrdlusriik: eelhindamine**
Veise-kasvatus (suurfarmid)	Kohustuslik, kui >600 piimalehma, >800 ammlehma, >1200 noorveise.	Kohustuslik, kui 400–600 piimalehma, 533–800 ammlehma või 800–1200 noorveist.	Ei ole kohustusliku KMH nimekirjas.	Eelhindamise kohustus: Kuulub lisa 2 p 1(e) alla: "Intensiivse loomakasvatuse rajatised". Künnis puudub, eelhindamise kohustus kehtib üldiselt intensiivsele veisekasvatusele, sõltumata loomade täpsest arvust.
Allmaa-kaevandamine	Igasugune allmaa-kaevandamine (künnis puudub).		Ei ole kohustusliku KMH nimekirjas. Lisa 1 reguleerib vaid pealmaakaevandamist (>25 ha) ja turba kaevandamist (>150 ha).	Eelhindamise kohustus: kuulub lisa 2 p 2(b) alla: "Kaevandamine allmaakaevandustes". Künnis puudub.
Metsamaa raadamine (maakasutuse muutus)	Metsamaa raadamine >100 ha.	>10 ha kasutuselevõtt põllumajandussaaduste tootmiseks ja sihtotstarbe muutmine.	Ei ole kohustusliku KMH nimekirjas.	Eelhindamise kohustus: kuulub lisa 2 p 1(d) alla: "Metsa istutamine ja raadamine eesmärgiga muuta maakasutust". Künnis puudub. Sõltub tegevuse eesmärgist

				(maakasutuse muutmine), mitte pindalast.
Veekogude süvendamine	Kohustuslik: 1) mere, Peipsi järve, Lämmijärve või Pihkva järve süvendamine alates mahust 10 000 m^3; 2) muu veekogu süvendamine alates mahust 500 m^3.	Veekogu alates 100 m^3, meri alates 500 m^3.	Ei ole kohustusliku KMH nimekirjas.	Eelhindamise kohustus: kuulub lisa 2 p 10(l) alla: "Süvendamine ja täitmine merealal". Künnis puudub. Hinnatakse tegevuse iseloomu ja asukoha alusel.
Prügila sulgemine	Suletav ala vähemalt 1,5 ha, erisus KeHJS §-s 28.		Ei ole kohustusliku KMH nimekirjas.	Taani õigus ei too prügila sulgemist eraldi tegevusena välja, erinevalt jäätmekäitluskoha rajamisest (Lisa 2 p 11b)